

Isien alkoholinkäytön kulttuurisia jäsennyksiä Isäasentoja- ja Isipappabluesteosten valossa

ARTTU SALO

Vaikka kulttuurinen ymmärrys miehille hyväksytystä alkoholinkäytöstä on muuttunut, alkoholinkäyttö ja mieheys kytkeytyvät kulttuurissamme edelleen vahvasti toisiinsa. Artikkelissa kuvataan kahden kaunokirjallisen teoksen avulla nykysukupolven isyyden, mieheyden ja alkoholinkäytön vallitsevia kulttuurisia arvoja ja uskomuksia. Tarkoituksena on tehdä näkyväksi isien alkoholinkäytön kulttuurisia jäsennyksiä ja pohtia niiden mahdollisia seurauksia.

.....
English summary at the end of the article

Johdanto

Isyyden, alkoholin ja miehisyyden yhdistäviä tutkimuksia ei ole. Kuitenkin tiedetään alkoholinkäytön olevan keskeinen isyyteen liittyvä ongelma. Joka neljäs nuori on kokenut haittoja kodin aikuisten alkoholinkäytöstä ja haittoista liki 80 prosenttia aiheutuu isien alkoholinkäytöstä. (Takala & Roine 2013.) Leikki-ikäisten lasten isistä reilut 30 prosenttia voidaan luokitella alkoholin riskikuluttajaksi ja lähes 40 prosenttia heistä käyttää alkoholia säännöllisesti kahdesti tai kolmesti viikossa. Leikki-ikäisten lasten isistä jopa 15 prosenttia juo itsensä humalaan vähintään kerran viikossa. (Halme 2009, 116.)

Perinteisesti on myös ajateltu, että reipas julkainen juominen korostaa miehisyyttä ja raittiiseen mieheen liittyy heikkouden leima (Alasuutari 1985; Apo 1999). Juomisen kontrolli on ollut naisten vastuulla, joiden tulee, äiteinä ja vaimoina, hillitä miehiään. Perinteinen miesihanne on sittemmin tehnyt tilaa uudelle uratietoiselle, kontrolloidulle ja tulevaisuuteen orientoituvalla miesihanteella. Sen myötä miehisyyttä ei enää ilmaistaan runsaan juomisen kautta, eikä naisia nähdä vastuullisina miestensä juomisesta. Runsaasti juova mies nähdään heikkona ja selkärangattomana. (Eriksen 1999; Holmila 2001.)

Tämän artikkelin tarkoitus on avata ja pohtia isyyden, alkoholinkäytön ja miehisyyden välisiä yhteyksiä ja tehdä näkyväksi niihin liittyviä kulttuurisia jäsennyksiä, uskomuksia ja arvoja. Lähestymistapaani voi luonnehtia kulttuurintutkimukselliseksi. Lähestymistapa mahdollistaa niiden kulttuuristen jäsenysten tarkastelun, joiden varassa maailmaa hahmotamme. (Barker 2012; Turner 2003.) Tarkastelemalla isien alkoholinkäytön esityksiä erilaisissa kulttuuritilanteissa voi päästä kiinni niihin kulttuuriin arvoihin ja merkityksiin, normeihin ja arjen tulkitsemisen malleihin, joiden varassa isien alkoholinkäyttöä arvioimme ja jotka ohjaavat käyttäytymistämme (Kosonen 2011; Mykkänen 2010, 15). Laajemmin ajatellen tämä tarkoittaa myös sitä, että tarkastelemalla kulttuurin tutkimuksen keinoin isien alkoholinkäyttöä voi päästä käsiksi niihin kulttuuriin käsityksiin ja jäsennyksiin, jotka ohjaavat ilmiöön liittyvää suunnittelua, arviointia, päätöksentekoa ja asiakasprosesseja sosiaali- ja terveydenhuollossa (vrt. Hiitola 2015).

Tässä artikkelissa tutkin isyyden, alkoholinkäytön ja mieheyden yhteyksiä kaunokirjallisuuden avulla. Kaunokirjallisuuden voi nähdä eräänlaisena sosiaalisena diagnoosina nykyajasta. Tarkastellessaan aikaamme kirjallisuus tuo esiin siihen liit-

tyviä kulttuurisia jäsennyksiä kiteytyneissä muodoissa. Kaunokirjallisuus ei siten ole kulttuurista irrallaan vaan tulkitsee kulttuuristen jäsennysten mahdollisuuksia ja rajoituksia. (Oksanen 2006, 45; Soikkeli 2006; Suoninen 2015.) Kaunokirjallisuudessa voidaan sekä tuoda esiin uusia vastatulollaan olevia kriittisiä ja uudistavia, että toistaa, muuntelematta, kulttuurimme vallitsevia jäsennyksiä. (Jokinen 2004.) Kaunokirjallisuus tarjoaa, näin ajatellen, tutkijalle ikkunan tarkastella aikamme kulttuurista todellisuutta: kulttuurisia arvoja, moraalialueita ja uskomuksia. (Hänninen 1999, 17–18; Oksanen 2006, 147.)

Tutkimusaineistona tässä artikkelissa on kaksi tuoretta isyyttä käsittelevää kaunokirjallista teosta, Petri Vartiainen (2014) *Isäasentoja* ja Hippo Taatilan (2014) *Isipappabluues*, joita käytän ikkunaan nykykukupolven isyyteen. Varsinaisena tutkimuskohteena ovat teosten kertoja-isien kuvaamat alkoholinkäyttötilanteet ja -tapahtumat, joiden kautta lähestyn laajempaa tutkimuskohdetta: isien alkoholinkäytön kulttuurisia jäsennyksiä. Olen kiinnostunut siitä, millaisiksi kulttuuriset jäsennykset isyydestä ja mieheydestä teosten alkoholinkäytön kuvauksissa määrittyvät. Samalla minua kiinnostaa, millaisena hyvä ja tavoiteltava isyys ja mieheys näyttäytyvät.

Kriittinen miestutkimus ja kulttuurinen mallitarina

Artikkelini teoreettinen viitekehys paikantuu kriittiseen miestutkimukseen ja kulttuurisen mallitarinan käsitteeseen. Kriittisessä miestutkimuksessa miehiä tarkastellaan sukupuolituneina toimijoina ja subjekteina. Sukupuolen nähdään olevan keskeinen miehen paikkaa ja rakentumista mahdollistava ja rajaava tekijä erilaisissa instituutioissa, osakulttuureissa, diskursseissa ja representaatioissa, ja sitä tutkitaan kulttuurisena ja sosiaalisena konstruktiona. (Edwards 2006, 2–6; Sipilä 1994; Jokinen 2010.) Miehenkään sukupuolta ei siis nähdä luonnollisena luokkana vaan ajassa ja paikassa toistuvina tekoina, jotka rakentavat, uusintavat ja luovat miestä ja mieheyttä. (Butler 1990; Jokinen 2003a.) Keskeinen miehen sukupuolta jäljittävä analyttinen käsite on maskuliinisuus. Tässä artikkelissa lähestymistapa on kulttuurintutkimuksellinen ja maskuliinisuus määrittyy sen kautta, miten kulttuurissa ja kulttuurituotteissa tietyt eleet, ilmiöt ja teot merkitään, merkityk-

sellistetaan ja representoidaan maskuliiniseksi ja liitetään miehiin ja mieheyteen. (Beynon 2002, 53–55; Connell 2000, 10–32; Jokinen 2003b).

Edellä esitetyn ymmärrän siten, että miehen sukupuolella ja mieheydessä on kyse kulttuurisesti maskuliiniksi määrittyneiden tekojen, eleiden ja ilmiöiden oikeanlaisesta toistosta. Tätä voidaan kuvata kulttuurisen maskuliinisuuden käsitteellä. Kulttuurinen maskuliinisuus on tietystä kulttuurissa hyväksytty tapa osoittaa olevansa mies. Se määrittelee, miten mies puhuu, kävelee ja pukeutuu. Miten mies ajattelee, tuntee ja rakastelee. (Beynon 2002, 10–13; Jokinen 2000, 213.) Toisin sanoen kulttuurinen maskuliinisuus on jaettua kulttuurista ymmärrystä siitä, mitä miehisyyden on ja miten miehen tulee toimia.

Yksi tapa hahmottaa jaettua kulttuurista ymmärrystä on tarkastella sitä kulttuurisina mallitarinoina. Kulttuuriset mallitarinat ovat laajalti tunnistettuja ja jaettuja kulttuurisen tietovarantomme osia, jotka kertovat kulttuurisista arvostuksista ja ideaaleista (Juhila 2004). Ne eivät kuvaa välttämättä todellista asioiden tilaa. Mallitarinan käsite kuvaa, kuinka ja miten asioita kerrotaan kulttuurisilla tarinamalleilla. Kulttuurinen ympäristö, aika ja paikka vaikuttavat siihen, millaisia arvoja ja ideaaleja mallitarinat toistavat. (Hänninen 1999, 94–95; Jokinen & al. 2004.)

Kulttuurisen mallitarinan käsitteeseen kuuluu ajatus kulttuurisesti ja sosiaalisesti hallitsevasta tarinasta, joka rajaa toisin ja eri tavalla kerrottujen tarinoiden tilaa ja mahdollisuuksia. Toisin sanoen vaikka kulttuurisesti ja sosiaalisesti tarjolla olevia tarinoita on useita, kulttuuriset käsitykset siitä, mikä on sopivaa ja toivottavaa, rajaa mahdollisuuksia niiden käyttöön. (Eerola & Huttunen 2011; Hänninen 2004.) Kun siis seuraavaksi tarkastelen miehisyyden ja isyyden mallitarinoita sekä miesten alkoholinkäyttöä käsittelevää aiempaa tutkimusta, tarkoitukseni on hahmottaa, millaiset kulttuuriset arvot ja ideaalit niihin liittyvät ja millaisiksi hallitsevat tarinamallit olemassa olevan tutkimuksen perusteella määrittyvät.

Isyyden, miehisyyden ja miesten alkoholinkäytön mallitarinat aiemmassa tutkimuksessa

Aikaisemmassa tutkimuksessa on tunnistettu isyyden, miehisyyden ja miesten alkoholinkäytön kulttuurisia mallitarinoita. Niitä on tarkastel-

tu pitkälti toisistaan erillään, karkeasti perinteisen-uusi jakolinjojen avulla. Isyyden kulttuuriset mallitarinat voidaan jakaa karkeasti kahteen: perinteisen isyyden tarinaan ja uuden isyyden tarinaan. Näistä uuden isyyden tarina näyttäytyy nykyisin kulttuurisesti hallitsevana tarinana. (Eerola & Huttunen 2011.) Erot mallitarinoiden välillä tarkentuvat siihen, miten niissä suhtaudutaan isyyteen ja miten isyyden merkitys hahmotetaan. Ne pohjautuvat ymmärrykseen perheestä ja vanhemmuuden rooleista, isän ja lapsen suhteesta sekä isyyden ja työn suhteesta. (Kekäle 2007, 35–40; Kekäle & Eerola 2014.)

Perinteisessä isyyden mallitarinassa isän henkinen ja emotionaalinen suhde lapseen on etäinen. Isä on perheenpää ja elättäjä, jonka vastinparina perheessä toimii hoivaava ja huolta pitävä äiti. Perhemalleista korostuu ydinperhemalli. (Coltrane 1998, 85–87; Kekäle 2007, 41–43; Kekäle & Eerola 2014; Macdermid & al. 2001.) Uuden isyyden tarinassa isyys toteutuu läheisenä ja osallistuvana. Perhemallit tulevat moninaisemmiksi ja joustavimmiksi ja vanhemmuudessa isän ja äidin roolit lähestyvät ja sekoittuvat. Isyys on pehmennyt ja muuttunut elättäjyydestä kohti hoivaavuutta ja samalla isän auktoriteettiasema perheessä on kadonnut. (Kekäle 2007, 40–43; Kekäle & Eerola 2014; Kolehmainen 2004.)

Nämä kaksi isyyden mallitarinaa näyttäytyvät suomalaisessa kulttuurissa ennen kaikkea sukupolvikertomuksina. Vielä suurten ikäpolvien miesten kertomukset omasta isyydestään ja suhteesta omaan isään kantavat mukanaan perinteisen isyyden mallitarinan piirteitä. Nuoremman sukupolven isyystarinat sen sijaan kuvailevat isyyttä monipuolisemmin. Etäisen elättäjä-isän tilalle ovat tulleet isät, joille lasten hoito ja kotityöt eivät ole vieraia. (Aalto 2004; Korhonen 1999.) Uuden isyyden mallitarinaa toistavat erityisesti keskiluokkaiset korkeakoulutetut miehet (Eerola & Huttunen 2011; Eerola & Mykkänen 2015).

Isyyden kulttuuristen mallitarinoiden taustalla ovat kulttuuriset käsitykset miehenä olemisesta ja miehisyydestä. Niiden taustalta voi hahmottaa laajemmat kulttuuriset miehisyyden mallitarinat, joita voi myös tarkastella perinteisen ja uuden käsittein. Perinteisessä miehisyyden mallitarinassa miehisuus on olemuksellista ja biologiaan sidottua. Miehisuus on selkeää ja erilaista kuin naiseus. Naiseuteen liittyy negatiivisena nähtyä erilaisuutta: epätäydellisyyttä ja puutteita. Miehisuus ilmenee julkiseen elämään, työhön ja kilpai-

luun keskittymisenä sekä etäisenä patriarkalisuutena kotona. (Kekäle 2007, 50–53; Kekäle & Eerola 2014.)

Uudessa miehisyyden mallitarinassa kyseenalaistetaan sekä erot miehisyyden ja naisellisuuden välillä että miehisyyden kytkeytyminen biologiaan. Kahden toisilleen vastakkaisen sukupuolen asemasta puhutaan monista sukupuolista tai sukupuolen esittämisen tavoista. Uuden miehisyyden mallitarinan kautta nostetaan esiin perinteisen miehisyyden patriarkaalinen ja väkivaltainen luonne. Niiden sijaan miehisyyden tulisi toteutua kunnioittavana, läheisenä, osallistuvana ja hoivavana miehisyytenä. (Beynon 2004; Kekäle 2007, 52–83; Kekäle & Eerola 2014.)

Myös miesten alkoholinkäytön kulttuurisia merkityksiä voidaan jäsentää miehisyyden mallitarinoiden kautta. Tällöin perinteiseen miehisyyteen liittyy runsas alkoholinkäyttö. Alkoholinkäyttö on miehinen ja luonnollinen tapa käyttäytyä. Uuteen miehisyyteen liittyy sen sijaan humalajuomista välttävä ja juomisen sosiaalisia puolia korostava juomistapa. (Eriksen 1999; Holmila 2001.) Suomalaisessa alkoholikulttuurissa tämä juomistapa liitetään korkeakoulutettuihin keskiluokkaisiin miehiin. Vahvimmin se liitetään nuoriin korkeakoulutettuihin miehiin, joiden puheessa humalahakuinen juominen tuomitaan yksiselitteisesti. Sen sijaan runsas humalahakuinen juominen liitetään työväenluokkaisuuteen, maalaisuuteen ja syrjäseutuihin. Vahvimmin perinteistä miehistä juopottelumallia edustavat vähemmän koulutetut työväenluokkaiset nuoret miehet. (Simonen 2012a; 2012b; Törrönen & Roumeliotis 2013.)

Aineisto ja analyysimenetelmä

Tutkimusaineistonani ovat siis Petri Vartiaisen (2014) *Isäasentoja*- ja Hippo Taatilan (2014) *Isipappablues*-teosten päähenkilöisien alkoholinkäytön kuvaukset. Luen teoksia nykysukupolven isyyden esityksinä. Ne kuvaavat uutta isyyttä, joka asettaa niin aiempien miespolvien isyysroolit kuin vanhemmuuden sukupuoliroolit kyseenalaisiksi. Alkoholinkäyttö ei ole kummankaan teoksen keskeinen teema, mutta isäkertojen alkoholinkäytön kuvaukset muodostavat ison osan teosten kerronnasta. Rakenteeltaan, lajityypiltään ja etenemiseltään teokset poikkeavat toisistaan.

Vartiaisen teos on johdantoon ja neljään osaan jaettu lyhyiden melko itsenäisten novellien ja es-seiden kokoelma. Keskeisen teemansa, isyyden, myötä teosta voi lukea kuitenkin yhtenäisenä esi-tyksenä ja kertomuksena. Teos alkaa päähenkilön esittämällä isyyttä määrittelevällä johdanto-osalla ja jatkuu isäksi tuloa ja perhe-elämää tarkasteleval-la ensimmäisellä osalla. Toisessa osassa kirjan ker-toja kuvaa omaa kasvuaan kohti aikuisuutta sekä suhdetta isäänsä ja muihin sukunsa miehiin. Kol-mannessa osassa kertoja syventää itsensä ja isänsä suhteen kuvausta ja tuo näiden rinnalle suhteensa kirjallisuuteen. Neljäs, teoksen päättävä osa on ly-lyht yhden sivun mittainen mieheyden ja isyyden olemusta pohtiva ajatelmä.

Hippo Taatilan teos on rakenteeltaan romaani-maisempi. Teos kuvaa kertojan isyyden kolmea ensimmäistä vuotta: odotusajasta siihen, kun lapsi täyttää kaksi vuotta. Teoksen kertomus etenee li-neaarisesti, mutta pääpaino on kertojana toimivan isän jäädessä vuorostaan kotiin lapsen toisen ikä-vuoden ajaksi. Teoksen kattava teema on henkilö-kohtainen isäksi kasvaminen, jota kuvataan lapsi-perheen arjen tasolla.

Teosten kertojat edustavat erilaisia isyyden ja mieheyden kuvia, mutta ovat toisiansa täydentä-viä kuvauksia korkeakoulutetusta keskiluokkaisesta isyydestä. Kertojien erilaisuus paikantuu työ-hön ja asuinympäristöihin. Vartiaisen kertoja on ammatiltaan opettaja ja edustaa perinteistä vakaa-ta keskiluokkaisuutta, johon sisältyy perinteeseen nojaavia jähmeitä sukupuolten ja vanhemmuuden rooleja. Taatilan kertoja edustaa puolestaan nyky-ajan epävakaa tietotyöläisyyttä, jota leimaa jat-kuva muutos ja johon kietoutuu sukupuolten ja vanhemmuuden roolien neuvoteltavuus ja jous-tavuus. Asuinpaikat toistavat tätä asetelmaa. Taa-tilan kertojan kiinnittyminen Helsingin Kallion kaupunginosaan viestii tämän edustavan uutta urbaania, jossain määrin jopa boheemia, elämän-tapaa. Vartiaisen kertojan kiinnittyminen osaksi pääkaupunkiseudun ulkopuolista pientehköä kau-punkia siihen kietoutuvine luontoharrastuksineen viestii toisenlaisesta elämäntavasta.

Tutkimusmenetelmäni ottaa vaikutteita narra-tiivisesta lähestymistavasta ja tarkastelen teoksissa kuvattuja päähenkilöiden alkoholinkäyttötilan-teita ja -tapahtumia tarinoina. Tarina tarkoittaa ajallista kokonaisuutta: tapahtumien sarjaa aika-järjestyksessä. Tarinan keskeinen elementti on juo-ni ja yleensä tarina kuvaa jonkinlaista muutosta. (Cohan & Shires 1988, 53–68; Hyvärinen 2008;

Hänninen 1999, 15–23.) Teosten kertoja-isien al-koholinkäytön kuvauksia voikin tarkastella erilli-sinä tarinoina, joissa on oma juonensa ja tapahtu-majärjestyksensä. Luen niitä kuitenkin osana teos-ten kokonaisuutta. Niiden merkitys tulee tarkim-min esiin, kun ne kytkeytyvät koko teoksen juo-neen, rakenteeseen ja etenemiseen.

Kun siis analyysissani olen tarkastellut, mi-tä teosten alkoholinkäyttökuvaukset kertovat isi-en alkoholinkäytön ja mieheyden kulttuurisista jäsentelyistä, tulkintani kehyksinä ja analyyt-tisina keskustelukumppaneina ovat olleet esitte-lemäni aiempi tutkimus, teoreettinen viitekehys sekä teosten kokonaisuus. Tarkoitukseni on siis avata tutkimusaineistoni kautta isyyden, al-koholinkäytön ja miehisyyden välisiä kytköksiä ja tehdä näkyväksi isien alkoholinkäyttöön liitty-viä kulttuurisia jäsennyksiä, uskomuksia ja mo-raalia. Käytännössä olen tarkastellut sitä, miten teosten kertojina toimivat isät kuvaavat omaa ja sukunsa isien alkoholinkäyttöä ja miten nämä ku-vaukset kytkeytyvät mieheyden ja isyyden kult-tuuriin mallitarinoinhin ja miesten alkoholinkäy-tön kulttuuriin merkityksiin. Olen näin paikan-tanut teoksista kolme isämiesten alkoholinkäytön tarinamallia: perinteisen, ristiriitaisen ja uuden ta-rinamallin. Esitän seuraavaksi tutkimustulokseni. Aineisto-otteisiin olen merkinnyt teoksen kirjoit-tajan: Hippo Taatila (HP), Petri Vartiainen (PV), sekä sivunumeron.

Isämiesten alkoholinkäytön tarinamallit tutkituissa teoksissa

Perinteinen tarinamalli: isät, pojat ja alkoholi

Teoksissa isämiesten alkoholinkäytön perin-teinen tarinamalli näyttäytyy teosten kertojien kuvauksina edeltävien sukupolvien isien alkoholinkäytöstä, mutta myös kuvauksina omasta nuoruuden alkoholinkäytöstä. Isämiesten alkoholinkäytön perinteinen tarinamalli palau-tuu miehisyyden ja isyyden perinteisiin kulttuuri-siin tarinamalleihin. Siinä toistuu niille ominaises-ti isän etäisyys muuhun perheeseen ja asema per-heen päässä. Isien alkoholinkäyttö on perinteiseen miehisyyteen viitaten humalahakuista ja luonnol-lisesti miehisyyteen kuuluvaa.

Kuvaukset edeltävien sukupolvien isien alko-holinkäytön tavoista korostavat teoksissa perinteisen miehisen alkoholinkäytön humalahakuisuutta ja juomisen kuulumista miesten väliseen toimintaan.

Siinä kuuluu häivähdys perinteiseen miehisyyteen liitetystä väkivaltaisuudesta.

Kiljutonkka oli nostettu veneestä, sitten menty miehis-
sä katsomaan hevosta. Yöllä ukki oli istunut pöydän alla
ympäripäissään ja aamulla kysynyt varovasti, onko teh-
nyt kellekään mitään. (PV, 148)

Edeltävien sukupolvien isien juominen ei teok-
sissa kuitenkaan tapahdu perheeseen nähden tyh-
jiössä. Isien humalahakuinen juominen näkyy ja
kuuluu myös perheessä, joka joutuu pitämään
huolta humaltuneesta ja pahoinvoivasta isäs-
tä. Vaikka itse juominen tapahtuu miesryhmäs-
sä, sieltä palataan humaltuneena ja pahoinvoiva-
na keskelle perhearkea.

Isä tuli pikkujouluista, hömelöstä katseesta ja äkinäis-
tensä horjahduksesta päätellen juovuksissa. Katsoin soh-
valta eteiseen, odottavaisen jännittyneenä, koska en ol-
lut milloinkaan nähnyt isän kädessä edes saunaolutta.
”Oratko rahaa”, isä kysyi oudosti tuijottaen ja levitti se-
teleitä viuhkaksi. Kieltäydyin vaistomaisesti, vaikka ra-
hojen vastaanottaminen olisikin ollut mainio pila. Isä
puhui vakavia. Tiesin, ettei häntä voinut ottaa vakavas-
ti. Mutta isä puhui kiusallisen avoimesti ja toisteli samo-
ja hokemia. ”Elämä ei saa jäädä elämättä.” Isä riisui pu-
vuntakin ja retkahti sohvalle. Hän hengitti pitkin huo-
kauksin. Äiti asetteli ämpärin sohvaa viereen. (PV, 83)

Isän humalahakuinen juominen etäännyttää
näissä kuvauksissa isää lapsistaan. Tämä etäänny-
minen voi olla väliaikaista, mutta isämiesten pe-
rinteiseen alkoholinkäytön tarinamalliin liitty-
myös kuvaukset ongelmajuomisesta, joissa etään-
tyminen on pysyvää. Viina eristää isän lapsistaan
ja perheestään.

Setä joi, oli juonut niin kauan kuin muistin. (...) Se-
dän lapsista vanhin, ikätoverini, ei koskaan sanonut se-
tää isäksi. Hän puhui isästään etunimellä kuin yhteis-
tensä tuttavasta. (...) Sitten setä sai lähteä, vaimo vaih-
toi vähemmän juoppoon. Loppuaikoina setä pääsi hoitokotiin, johon salakuljetettiin viinaa. Sellainen on hy-
vin järjestettyä saattohoitoa. Setä joi jalat alta. Hän liikkui viimeiset ajat pyörätuolilla, takaperin, pukkasi toimivalla jalalla vauhtia. (PV, 106–107)

Isämiesten alkoholinkäytön perinteisessä tari-
namallissa isän ongelmajuomisen nähdään periy-
tyvän. Juopon isän pojasta tulee juoppo, joka tois-
taa isänsä virheet ja epäonnistuu itsekin isänä.

Vasta metsätien päässä tajusin, että aiemmin ylittämäni
sillan ali virtaa sama joki, johon serkkuni hukkuu. Työ-
tön sekatyömies, naimaton yhden lapsen isä, kotiky-
län kaljasieppo; siinä oli hänen elämänsä ”virastomer-
kintä”. (PV, 118)

Perinteinen tarinamalli kuuluu myös teosten
kertojien muistellessa nuoruuden alkoholinkäyt-
töään. Humalahakuinen juominen on ollut kas-
vua mieheyteen: välivaihe, joka on kuulunut suo-
rittaa ennen isäksi tuloa.

Ensi känni teki suulaaksi. Tuli aika puhua kaikki asian-
sa, vaikka aika ja paikka oli väärä ja – kuten myöhem-
min paljastui – asiakin. Join vavisten lumeen piilotet-
tua olutta. Alkoholiksi kuului aikuistumiseen. Niin kuvi-
teltiin. Tosiasioihin syvennyttiin mielikuvitus edellä. Se
oli sitä aikaa. Alkaa helpottaa vasta nyt, että silloin oks-
sensin. (PV, 84)

—
Teininä sain riekkua ja hullua kaupungilla kenenkään es-
telemättä. Sain spreijata rautatieaseman varastoalueen
seinään poliisiauton kokoisen Cypress Hillin logon ja
viettää lukion hyppytunnit karaokeräkalän happy hou-
rissa. (HT, 31)

Teosten kokonaisuudessa isämiesten perintein-
en alkoholinkäytön tarinamalli näyttäytyykin
ennen kaikkea menneisyyden kuvajaisena. Teosten
kertojat kuvaavat sen kautta oman isyytensä eri-
laisuutta suhteessa aiempiin sukupolviin ja omaa
kasvuun isyyteen. Isämiesten alkoholinkäytön pe-
rinteisen tarinamallin humalahakuisesti juova isä
on menneisyyden jäänne. Perinteinen mies, jon-
ka mieheys perustuu vanhentuneisiin käsityksiin
isyydestä ja mieheydestä, mikä tulee erityisesti il-
mi perheen yhtenäisyyttä uhkaavassa humalahakuisessa juomisessa.

Ristiriitainen tarinamalli: alkoholi isän omana tilana

Isämiesten alkoholinkäytön ristiriitainen tari-
namalli palautuu sekin miehisyyden perinteiseen
kulttuuriseen mallitarinaan. Siinä näkyy kuiten-
kin toisenlainen vastuu perheestä, joka viittaa uu-
den isyyden kulttuuriseen mallitarinan mukaises-
ti läheisempään ja osallistuvampaan isyyteen. Isien
alkoholinkäyttö näyttäytyy siinä edelleen perin-
teiseen miehisyyteen viitaten luonnollisena osana
miehenä olemista, mutta juominen ei ole joka ti-
lanteessa yhtä humalahakuista. Isämiesten alkoholi-
nkäytön ristiriitaisessa tarinamallissa isyys ja mie-
heys ovat törmäyskurssilla. Uuden isyyden kult-
tuurisen mallitarinan mukainen kunnioittava ja
hoivaava mieheys vasta hakee muotoaan.

Teosten kokonaisuudessa tämä ilmenee isien
juomisen uudenaikaisena motiivina. Juomisen mo-
tiivi on irtautua toviksi perhearjasta ja antaa het-
keksi tilaa miehelle isässä. Isien (humalahakuinen)
juominen ei karkaa perhearkeen, vaan se tapah-
tuu miesten keskinäisillä mökkireissuilla tai ka-

pakkakierroksilla. Huomion arvoista näissä kuvauksissa on niiden ongelmattomuus. Niissä ei lainkaan kuvata mökki- ja kapakkareissujen jälkeisten aamujen pahoinvoivaa kotiin palannutta isää.

Juon neljännekin pullon Coronaa, katselen ihmisiä pitkään ja hartaasti vain iloitakseni heidän kanssaan elämästä ja olemassaolosta. (...) Tapaan kavereita, joita en ole nähnyt vuoteen kahvikupillista pidempään. Istumme Kaivopuiston kallioilla. Jauhamme politiikasta ja leffoista ja kirjoista, keikamme Beefissä ja Ysibaarissa pilkkuun asti.” (HT, 139–140)

Kaveri ajaa pihaan. Nostan tavarat kyytiin. Menemme viikonlopuksi mökille. (...) Perillä juomme suut auki. Heräämme viileässä aitassa. Ikkunasta näkyy kuulas aamu, jota aurinko on kohennellut jo monta tuntia. Eilenen rasittaa jäseniä, päättä. (...) Otan kaapista juomat: äkäinen ranneliike, terävä suhaus ja korkki kilahtaa pöydälle. Kopaisemme pullot vastakkain, nyökkäämme. Istumme, puhelemme. Hörppäämme niin pitkästi, että kylmä pulputus pirskoittaa happoa nenäkäytävään asti. (...) Istumme pöydässä jo kolmatta tuntia. Juomme, juttelemme, aikailemme. (...) Nauramme vanhoille toilailuille. En muista, milloin olisin istunut alas näin pitkäksi aikaa ja puhunut sydämeni kyllyydestä. (PV, 90–91)

Välillä teosten kuvauksissa isä juo perhearjessa. Tällöin alkoholinkäyttö on oman tilan määrittelyä ja luo isälle lyhyen rentoutuksen hetken. Juominen ei ole humalahakuista eikä herkeä ongelmalliseksi tai ei sellaiseksi tunnusteta: juominen mahtuu isyyteen ja auttaa isää hoitamaan isyyden velvoitteita. Tämän voi tulkita myös haluttomuudeksi nähdä kevyemmän alkoholinkäytön seuraukset isyyden käytännöille. Pari vahvaa olutta tempaisut isä ei ole selvän väärti, vaikka saisikin lapset nukutettua.

Illalla laitan saunan päälle, juoksen puoli tuntia ja nykyisen lauteilla pari vahvaa olutta. Kun tulen saunasta, lapset syövät jo iltapalaa. Pesen jokaiselta hampaat, luen iltasadun, nukutan. Kun huone hämärtyy ja vaimenee hengityksiksi, katson hymyillen ulos ja ajattelen: ”Siunattu alkoholi.” (PV, 57)

Isämiesten alkoholinkäytön ristiriitaisessa tarinamallissa isien alkoholinkäytön miehin luonnollisuus on myös isän velvollisuus. Tässä teosten alkoholinkäytön kuvaukset toistavat perinteiseen isyyden ja miehisyyden mallitarinoiniin kuuluen miesten ja naisten, isien ja äitien, erilaista roolia. Teosten kuvauksissa isä ei aina itse edes ymmärrä tarvitsevansa miehistä vapautta. Puolison pitää patistaa miehensä vapautensa äärelle hakemaan voimaa perhearkeen ja isyyteen. Alkoholinkäyttö on mieheydestään eksyneen isän velvollisuus.

Vaimo painotti, että minun olisi hyvä tavata välillä kavereitakin. Tässä sitä nyt ollaan, kaksi arkaa yön eläintä asfalttiviidakon lähimmällä juomakeitaalla. Jukebokissa jauhaa Popeda, keskari happens muovituoppiin. Mielenmaisema on yhtä seesteinen kuin se tässä vaiheessa vuotta tapaa olla (...) kahta kulausta vaille täysi tuoppi jää kuppilan pöytään odottamaan ottajaansa. Kohta joku Linjojen kulkijoista saa lottovoittonsa. (HT, 93)

Liian vähäisellä alkoholin käytöllä isä menettää miehisyyden itsestään. Isän täytyy pitää yllä juomisen kykyään ollakseen mies. Isämiesten alkoholinkäytön ristiriitainen mallitarina onkin tarina miehisestä velvollisuudesta.

Tilaan bissen, heitän läppää, vaihdan pari kertaa pöytää ja juttelen pintapuolista kivaa (...) ”Ota mun kanssa Sambucaa jooko?” Frida anelee ennen kuin palaamme pöytään. Maksan herrasmiehenä laskun, kumoamme shotit tiskillä. Humina päässäni kertoo toleranssini laskeneen melkoisesti kuluneen vuoden aikana. (HT, 142–143)

Luin kirjaa velttohuulisissa turinassa. Taskulämmin omenasiideri olisi maistunut, mutta mihin minun kaltaiseni ”viinanjuoja” olisi osannut varautua. (PV, 67)

Isämiesten alkoholinkäytön ristiriitaisessa mallitarinassa on kyse ennen kaikkea perinteisen miehisyyden ja uuden isyyden välisestä ristiriidasta. Teosten alkoholinkäytön kuvauksissa tämä näkyy etenkin teosten kertojina olevien isien yrityksinä ja haluna pitää kiinni sekä perinteiseen miehisyyteen kuuluen alkoholinkäytön luonnollisuudesta että uuden isyyden hoivaavasta ja läheisestä vanhemmuudesta. Tämä näyttäytyy puolestaan kyvyttömyytenä tai haluttomuutena pohtia alkoholinkäytön seurauksia lasten ja perheen kannalta.

Uusi tarinamalli: isyys, mieskaverit ja alkoholi

Isämiesten alkoholinkäytön uusi tarinamalli palautuu edellisistä poiketen uuden miehisyyden ja uuden isyyden kulttuurisiin mallitarinoiniin. Siinä näkyy uusi kunnioitettava, läheinen, osallistuva ja hoivaava isyys ja miehisuus. Teosten alkoholinkäytön kuvauksissa tämä ilmenee uudenlaisena sosiaalisuutena. Juomisessa korostuvat tunnelma ja ilmapiiri. Toisten miesten asemasta yleisimmäksi juomiskumppaniksi tulee puoliso ja tämän kanssa yhteiset tuttavat. Yhteinen ystäväpiiri puolison kanssa kiinnittää isän tukevasti parisuhteeseen ja perheeseen. Juomistilanteet ovat kodin ja perheen ulkopuolella, mutta puolison kanssa juodessa vanhemmuuden vastuu häälly illanvieton taustalla. Vanhemmuuden vastuu ei tosin näy kuvauksissa pohdintoina alkoholinkäytön jälkeisten aamujen tapaamisissa lasten kanssa. Ikään kuin so-

siaalinen, ei humalahakuinen juominen, ei vaikutaisi lainkaan seuraavan aamuun ja olisi täysin ongelmatonta lasten kannalta.

Rannan kupeeseen on pystytetty juhla viikkojen paviljonki. Eilen kävin kaverin pyynnöstä filistelemässä Five Corners Quintetia ja kumoamassa pari olutta. Enhän minä jazzista tajua enempiä kuin sika satelliitista – tärkeintä olivat ilmapiiri, ihmiset, hiipuvan kesän hetki. Kuukauden päästä sataa taas vaakaräntää ja musiikista vastaa Mamba. (HT, 49)

— —
Palaamme hotellihuoneeseen aamukahdelta. Illallisen jälkeen tapasimme ystäviä Rytmissä ja Milenkassa, tavastelimme ajankulua, minä humalluin pikkuisen. Nauroimme porukalla sitä, että päätimme viettää ensimmäisen yhteisen yön puoleentoista vuoteen sadan metrin päässä kotiovelta. (HT, 216)

Isämiesten alkoholinkäytön uudessa tarinamallissa isien suhde alkoholiin näyttäisikin pysyvän entisen kaltaisena. Juominen määrittelee edelleen miehisyyttä, vaikka isyyden vastuun edessä alkoholinkäyttö vähenee ja kyky juoda paljon heikkenee. Juomatta ei voi kuitenkaan olla. Edes isäksi tulleen miehelle raittius ei ole hyväksyttävää kuin puolison pakottamana.

Istun puutarhatuolissa ja hymyilen vapautuneesti mehupikari kädessäni. Kukaan ei katso minua pilkallisesti hymähtäen, ja Veera on antanut luvan shortseihin. Muut miehet nauttivat alkoholia. Veeran kirkasäänisen ilmoituksen mukaan minä en juo. Saisin päni kipeäksi. (PV, 38)

— —
Silmät painuvat väkisin kiinni, kun nojaudun tuolilla taaksepäin ja katson kalliolaisen keskikaljakkupilan ikkunaan iskeytyviä räntämällejä. On marraskuu, ilta musta ja akea. (...) Vastapäätä hohkaa Kotipizzan logo ja mieleni tekee hukuttautua suolataikinaan. Katseen pöydällä vaahtoavaa oluttuoppia niin kuin olisin ensi kertaa kiipeilyhallin ulkopuolelle uskaltanut trekari ja edessäni kohoaisi Godwin-Austen. Pelkkä näky herättää rimakauhun tunteen. (HT, 91)

Isämiesten alkoholinkäytön uusi tarinamalli näkyy teosten kuvauksissa myös kertojien välimatkan ottamisena nuoruuden humalahakuiseen juomiseen. Isyys on tuonut kertojien elämään uudenlaista vastuuta. Nuoruus ja sen humalaiset toillat näyttäytyvät välivaiheena mieheyteen kasvamisessa. Humalahakuinen juominen ei kuulu uusien isäksi kypsyneiden miesten tarinaan.

Hölmistyneenä mietin, että eihän siitä niin monta vuotta ole, kun pilkkoin tyypin kanssa seinäjakelaisen museoidan polttopuiksi Provinssirockissa ja piirsin Pipefesteillä pysyväjälkisellä tussilla hakaristejä sammuneiden poskiin. (HT, 256)

Isämiesten alkoholinkäytön uuden tarinamallin mukaisissa miesten välisten juomistilanteidenkin kuvauksissa alkoholinkäyttöä enemmän mieheyttä määrittelee isyys. Hoivaava ja läheinen isyys näyttäytyy mieheyden osoittamisen tapana, joka kestää jopa heikentyneen alkoholin sietokyvyn. Uusi isyys tulee tosin sanoitetuksi miesten kesken oluen äärellä: miesten välinen juomistilanne on keskeinen isyyden (ja miehisyyden) rakentamisen paikka.

Samana iltana istun Mikonkadun terrassihelvetissä edessäni pullollinen Coronaa. Ihmisiä on liikaa, hienoinen päänsärky veloo kallossa ja autojen virta Kaisaniemen ja Rautatien välillä ahdistaa. Mieleni on silti levollinen. Ilari istuskelee bissetippa leuassaan minua vastapäätä ja naputtaa tapansa mukaan sormilla pöytää. ”Aika julli sä oot”, tyttäreni kummisetä hymyilee. ”Anna olla. Ei lapsenhoito ole mitään ydinfysiikkaa. (...)” Mutta hänen sanansa ovat osuneet oikeaan. Tunnen, että jokin sisälläni on muuttunut. Olen rauhallisempi, itsevarmempi, tietoisempi tekemisistäni. Minusta tuntuu kuin olisin kaikkien näiden vuosien jälkeen saanut jotain rotia itseäni. (HT, 274–275)

Teosten kokonaisuudessa isämiesten alkoholinkäytön uusi tarinamalli näyttäytyy toivetilanteena ja tavoitteena. Se on uusi kulttuurinen ideaali, jossa toistuu uuden isyyden ja uuden mieheyden kulttuuristen mallitarinoiden mukainen näkemys hyvästä isyydestä ja oikeanlaisesta mieheydestä. Teosten isämiesten alkoholinkäytön uuteen tarinamalliin kytkeytyvissä alkoholinkäytön kuvauksissa kuljetaan edelleen mieheys edellä. Alkoholinkäyttö liittyy niissä mieheyteen ja määrittelee miehen sukupuolta. Isyys on läsnä vain miesten välisissä keskusteluissa ja isäkertojan äänenä. Alkoholinkäyttöä seurauksineen ei kuvata isän ja lapsen, tai isän ja perheen, välisissä kohtaamisissa. Isyyden käytännöt ja alkoholi kuvataan erillisinä puolina isäkertojien elämää ja näin heidän alkoholinkäyttönsä näyttäytyy täysin ongelmattomana.

Lopuksi

Tutkimustulosteni perusteella Petri Vartiainen *Isäasentoja*- ja Hippo Taatilan *Isipappablu*-teosten alkoholinkäytön kuvauksista voidaan siis erottaa kolme isämiesten alkoholinkäytön tarinamallia. Koska kaunokirjalliset teokset syntyvät aina tiettyssä kulttuurisessa kontekstissa ja ammentavat aineksia kulttuurisesta traditiosta (Novitz 2001), nämä tarinamallit voidaan nähdä osana sitä kulttuurista ja sosiaalista tarinavarantoa, joka muokkaa yleistä asenneilmastoa ja ohjaa isi-

en alkoholinkäyttöä koskevia kulttuurisia jäsen-nyksii ja uskomuksia. Kulttuurisella ja sosiaalisella tarinavarannolla viitataan koko siihen kulttuuristen tarinoiden joukkoon, jotka yksilöille tarjoutuvat kulttuurisesta traditiosta: sosiaalisesta vuorovaikutuksesta, tiedotusvälineistä, taiteesta ja kirjallisuudesta. (Hänninen 1999, 15–20.)

Tämän ymmärrän siten, että tarkastelemieni teosten isäkertojen kertomukset omasta ja sukusensa isien alkoholinkäytöstä toistavat kulttuurisamme tarjolla olevia tarinoita ja siten osallistuvat isien alkoholinkäyttöön liittyvien kulttuuristen jäsennyksien ja uskomuksien kierrättämiseen ja tuottamiseen. Vartiaisen ja Taatilan teosten isäkertojen alkoholinkäytön kuvauksista esiin nousevien isämiesten alkoholinkäytön tarinamallien perusteella yleistä asenneilmastoamme hallitsee edelleen näkemys alkoholinkäytöstä oleellisena osana miehisyyttä. Miehisyyteen liittyy aina alkoholinkäyttö, vaikka isämiesten alkoholinkäytön eri tarinamalleissa miehiseksi kuvattu alkoholinkäyttö onkin erilaista. Alkoholinkäytön sosiaalisuutta korostava ja humalajuomista välttävä juomistapa näyttäytyy teoksissa yleisenä kulttuurisena normina ja ideaalina, jota vasten muita juomistapoja arvotetaan. Tämä juomistapa esitetään teosten kerronnassa myös ongelmattomana sekä isän suhteessa perheeseen että lapsiin.

Tämä antaa viitteitä siitä, että isien alkoholinkäyttöä koskevat hallitsevat kulttuuriset jäsennykset ja uskomukset palautuisivat uuden isyyden ja uuden miehisyyden kulttuuristen mallitarinoiden näkemyksiin hyvästä isyydestä ja oikeanlaisesta mieheydestä, joita aiemman tutkimuksen perusteella edustavat erityisesti korkeakoulutetut, keskiluokkaiset miehet ja isät (Eerola & Huttunen 2011; Eerola & Mykkänen 2015). Tämä tarkoittaisi sitä, että isien alkoholinkäyttöön liittyvät kulttuuriset arvot, normit, odotukset ja ideaalit kytkeytyisivät siihen yleiseen ja säädylliseen tavallisuuteen, jota suomalaisessa kulttuurissa korkeakoulutetun keskiluokan on nähty edustavan ja jota vasten muita ryhmiä arvioidaan. (Ketokivi 2009; Urponen 2008.)

Tämä tarkoittaisi puolestaan sitä, että suomalaisessa kulttuurissa miehille yleisesti hyväksytty tapa käyttää alkoholia näyttäytyy isyyden suhteen ongelmattomana. Kuitenkin tiedetään, että vanhempiensa alkoholinkäytöstä kärsineiden joukossa on paljon niitä, joiden vanhempien alkoholinkäyttö on ollut yleisen kulttuurisen näkemyksen mukaan ongelmattomana (Itäpuisto 2001). Samalla ongelmallisesti juovien isien moninaisuus saattaa unohtua (Kosonen 2011) ja heidät leimataan syrjäytyneiksi ja yksinäisiksi (Oksanen 2006). Pullon nähdään hallitsevan alkoholiongelmaisen isän ja pojan välistä suhdetta (Pirkanen 2011), eikä alkoholiongelmaisen lapsella nähdä olevan muuta tietä kuin jatkaa isänsä jalan jäljissä ja vanhempien alkoholiongelmistä kärsineiden selviytymistarinat ovat vain säännön vahvistava poikkeus (Itäpuisto 2001).

Isämiesten alkoholinkäytöstä ja sitä kautta myös isyydestä ja mieheydestä tuotetut ja toistetut tarinamallit ovat aina yksinkertaistettuja, yleistettyjä ja normatiivisia. Niiden muokatussa yleistä asenneilmastoa ja ohjatussa isien alkoholinkäytössä, isyyttä ja mieheyttä koskevia kulttuurisia jäsennyksii ja uskomuksia, joiden avulla isyyttä ja isii myös arvioidaan, ne samalla rajoittavat isyyden ja mieheyden moninaisuuden havaitsemista. Isien alkoholinkäytön, isyyden ja mieheyden käytännöt ovat aina monimuotoisempia kuin niiden ideaalit. (Kosonen 2011; Mykkänen 2010, 15.)

Edellä esitetyn perusteella voitaneen esittää, että isien ja miesten alkoholinkäytön hallitsevat kulttuuriset jäsennykset ja uskomukset saattavat toimia niin, että ainakin osa isien alkoholinkäytön lapsille ja perheille aiheuttamista ongelmista jää huomiotta. Näin siksi, että kulttuurisesti isille ja miehille hyväksytty tapa käyttää alkoholia ei välttämättä ole lasten ja perheen kannalta ongelmattomana. Samalla alkoholiongelmaisten miesten isyyttä saatetaan tarkastella vain ongelman näkökulmasta, jolloin ongelmallisesti juovien isien moninaisuus ja vanhemmuuden mahdolliset vahvuudet jäävät havaitsematta.

Saapunut 20.1.2017
Hyväksytty 29.8.2017

KIRJALLISUUS

- Aalto, Ilana: Kerrottu isyys. Kahden sukupolven miesten isyyskertomuksia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, Tasa-arvoasiain neuvottelukunta, 2004.
- Alasuutari, Pertti: Pullon läpi näkyvä mies. S. 39–57. Teoksessa Helminen, Seppo & Hurri, Merja (toim.): Miehen mallit. Helsinki: Kirjayhtymä, 1985.
- Apo, Satu: Alkoholi ja kulttuuriset ihanteet. S. 101–144. Teoksessa Näre, Sari (toim.): Tunteiden Sosiologia II: Historiaa ja säätyä. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1999.
- Barker, Chris: Cultural Studies. Theory and Practice. 4th edition. London: Sage, 2012.
- Beynon, John: Masculinities and Culture. Buckingham and Philadelphia: Open University Press, 2002.
- Beynon, John: The Commercialization of Masculinities: From the 'New Man' to the 'New Lad'. S.198–217. Teoksessa Carter, Cynthia & Steiner, Linda (toim.): Critical Readings: Media and Gender. Maidenhead: Open University Press, 2004.
- Butler, Judith: Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity. London: Routledge, 1990.
- Cohan, Steven & Shires, Linda M.: Telling Stories. A Theoretical Analysis of Narrative Fiction. London: Routledge, 1988.
- Coltrane, Scott: Gender and Families. Thousands Oaks: Pine Forge Press, 1998.
- Connell, R.W.: The Men and the Boys. Cambridge: Polity Press, 2000.
- Edwards, Tim: Cultures of Masculinity. London & New York: Routledge, 2006.
- Eerola, Petteri & Huttunen, Jouko: Metanarrative of the "New Father" and Narratives of Young Finnish First-Time Fathers. *Fathering* 9 (2011): 3, 211–231.
- Eerola, Petteri & Mykkänen, Johanna: Paternal Masculinities in Early Fatherhood: Dominant and Counter Narratives by Finnish First-Time Fathers. *Journal on Family Issues* 36 (2015): 12, 1674–1701.
- Eriksen, Sidsel: Alcohol as a Gender Symbol. *Scandinavian Journal of History* 24 (1999): 1, 46–73.
- Halme, Nina: Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo. Yhdessäoloa, isänä toimimiseen liittyvää stressiä ja isän tyytyväisyyttä parisuhteessa kuvaavan rakenneyhtälömallin kehittäminen ja arviointi. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2009.
- Hiitola, Johanna: Hallittu vanhemmuus. Sukupuoli, luokka ja etnisyys huostaanottoasiakirjoissa. Tampere: Tampere University Press, 2015.
- Holmila, Marja: Perhe, päihteet ja sukupuoli. *Yhteiskuntapolitiikka* 66 (2001): 1, 55–62.
- Hyvärinen, Matti: Analyzing Narratives and Story-Telling. S. 447–460. Teoksessa Alasuutari, Pertti & Bickman, Leonard & Brannen, Julia (toim.): The SAGE Handbook of Social Research Methods. Los Angeles: Sage, 2008.
- Hänninen, Vilma: Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Tampere: Tampereen yliopisto, Acta Universitatis Tampereensis 696, 1999.
- Hänninen, Vilma: A model of narrative circulation. *Narrative Inquiry* 14 (2004):1, 69–85.
- Itäpuisto, Maritta: Pullon varjosta valoon. Vanhempiensa alkoholinkäytöstä kärsineiden selviytymistarinoita. Kuopio: Kuopion yliopiston selvityksiä E. Yhteiskuntatieteet 22, 2001.
- Jokinen, Arto: Panssaroitu maskuliinisuus. Mies, väkivalta ja kulttuuri. Tampere: Tampere University Press, 2000.
- Jokinen, Arto: Vallan syrjässä vaan ei sivussa. S. 238–246. Teoksessa Jokinen, Arto (toim.): Yhdestä puusta. Maskuliinisuuskien rakentuminen populaarikulttuureissa. Tampere: Tampere University Press, 2003a.
- Jokinen, Arto: Miten miestä merkitään? Johdanto maskuliinisuuden teoriaan ja kulttuuriseen tekstin tutkimukseen. S. 7–31. Teoksessa Jokinen, Arto (toim.): Yhdestä puusta. Maskuliinisuuskien rakentuminen populaarikulttuureissa. Tampere: Tampere University Press, 2003b.
- Jokinen, Arto: Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. S. 128–139. Teoksessa Saresma, Tuija & Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.): Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino, 2010.
- Jokinen, Arja & Huttunen, Laura & Kulmala, Anna: Johdanto: neuvottelu marginaalien kulttuurisesta paikasta. S. 9–19. Teoksessa Jokinen, Arja & Huttunen, Laura & Kulmala, Anna (toim.): Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista. Helsinki: Gaudeamus, 2004.
- Jokinen, Eeva: Hämmentyneitä veljiä ja rakenteellista isättömyyttä. Isyyden kaunokirjallisia esityksiä vuosituhannen alussa. S. 193–221. Teoksessa Aalto, Ilana & Kolehmainen, Jani (toim.): Isäkirja. Tampere: Vastapaino, 2004.
- Juhila, Kirsi: Leimattu identiteetti ja vastapuhe. S. 20–32. Teoksessa Jokinen, Arja & Huttunen, Laura & Kulmala, Anna (toim.): Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista. Helsinki: Gaudeamus, 2004.
- Kekäle, Jari: Postmoderni isyys ja uskonnollisuus – tarinallinen näkökulma. Joensuu: Joensuun yliopiston teologisia julkaisuja 19, 2007.
- Kekäle, Jari & Eerola, Petteri: Isyyden tarinamarkkinoilla. S. 19–31. Teoksessa Eerola, Petteri & Mykkänen, Johanna (toim.): Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 2014.
- Ketokivi, Kaisa: Torjuttu autonomia. Lapsuudenperheen vieraantuneet siteet ja aikuisten lasten vaihtoehtoiset elämänpolut. S. 32–62. Teoksessa Jallinoja, Riitta (toim.): Vieras perheessä. Helsinki: Gaudeamus, 2009.
- Kolehmainen, Jani: Osallistuva isä – muuttunut mies? S. 89–108. Teoksessa Aalto, Ilana & Kolehmainen, Jani (toim.): Isäkirja. Tampere: Vastapaino, 2004.
- Korhonen, Merja: Isyyden muutos. Keski-ikäisten miesten lapsuuskokemukset ja oma vanhemmuus. Joensuu: Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja 39, 1999.
- Kosonen, Ulla: Päihdeongelmaisten miesten tarinoita isyydestä. *Yhteiskuntapolitiikka* 76 (2011): 6, 678–686.
- MacDermid, Shelley M. & Lee, Mary Dean & Smith,

- Stephen: Forward into Yesterday. Families and Work in the 21st Century. S. 59–81. Teoksessa Daly, Kerry J. (toim.): Minding the Time in Family Experience. Emerging Perspectives and Issues. Contemporary Perspectives in Family Research 3. Oxford: Elsevier Science, 2001.
- Mykkänen, Johanna: Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 388. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2010.
- Novitz, David: Art, Narrative, and Human Nature. S. 143–160. Teoksessa Hinchman, Lewis P. & Hinchman, Sandra K. (toim.): Memory, Identity, Community. Albany: State University of New York Press, 2001.
- Oksanen, Atte: Haavautuva minuus. Väkivallan barokki kontrolliyhteiskunnassa. Tampere: Tampere University Press, 2006.
- Oksanen, Susanna: ”Alkoholiongelmasta kärsivien joukossa on eniten niitä, jotka eivät koskaan ole ottaneet ryyppyäkään.” Tutkimus Huoltaja-/Sosiaaliturva-lehden välittämästä alkoholiperheen kuvasta vuosina 1960–2004. Helsinki: A-klinikkasäätiö, A-klinikkasäätiön monistesarja nro 55, 2006.
- Pirskanen, Henna: Alkoholi, isyys ja valta. Ongelma-juovat isät miesten elämäntarinoissa. Helsinki: Västeliitto, 2011.
- Simonen, Jenni: Miehet ja alkoholi. Ikä, koulutustausta ja juomisen maskuliinisuus. Yhteiskuntapolitiikka 77 (2012a): 4, 386–402.
- Simonen, Jenni: Humala ja sukupuoli. Eri-ikäisten naisten ja miesten puhe humalasta ja juomisen kontrollista. Janus 20 (2012b): 2, 111–130.
- Sipilä, Jorma: Miestutkimus – säröjä hegemonisessa maskuliinisuudessa. S. 17–33. Teoksessa Sipilä, Jorma & Tiihonen, Arto (toim.): Miestä rakennetaan, maskuliinisuuksia puretaan. Tampere: Vastapaino, 1994.
- Soikkeli, Markku: ”Kossu on mun kuski”. Miesten alkoholismi suomalaisissa nykyromaaneissa. S. 221–243. Teoksessa Kainulainen, Siru & Parenteapková, Viola (toim.): Täysi kattaus. Ruokaa ja juomaa kirjallisuudessa. Turku: Turun yliopisto, Taiteiden tutkimuksen laitos, Sarja A, 58, 2006.
- Suoninen, Eero: Vuorovaikutuksen noidankehät. S. 234–261. Teoksessa Hyvärinen, Matti & Oinonen, Eriikka & Saari, Tiina (toim.): Hajoava perhe. Romaani monitieteisen tutkimuksen välineenä. Tampere: Vastapaino, 2015.
- Taatala, Hippo: Isipappabluet. Helsinki: Into, 2014.
- Takala, Janne & Roine, Mira: Nuorten kokemuksia aikuisten alkoholinkäytöstä. S. 24–35. Teoksessa Warpenius, Katariina & Holmila, Marja & Tigerstedt, Christoffer (toim.): Alkoholi- ja päihdehaitat läheisille, muille ihmisille ja yhteiskunnalle. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 2013.
- Turner, Graeme: British Cultural Studies. An Introduction. London and New York: Routledge, 3rd edition, 2003.
- Törrönen, Jukka & Roumeliotis, Filip: Juomisen maskuliinisuudet suomalais- ja ruotsalaisryhmien kuvaamina. Yhteiskuntapolitiikka 78 (2013): 1, 35–49.
- Urponen, Maija: Monikulttuurinen parisuhde ja suomalaisen julkisuuden sukupuolituneet luokkakuvaat. S. 122–145. Teoksessa Tolonen, Tarja (toim.): Yhteiskuntaluokka ja sukupuoli. Tampere: Vastapaino, 2008.
- Vartiainen, Petri: Isäasentoja. Helsinki: Otava, 2014.

ENGLISH SUMMARY

Arttu Salo: Cultural understandings of paternal alcohol use in the light of two modern Finnish novels (Isien alkoholinkäytön kulttuurisia jäsennyksiä Isäasentoja ja Isipappabluet-teosten valossa)

This article discusses connections between fatherhood, men's alcohol use and masculinities. Its purpose is to make visible cultural understandings of paternal alcohol use and to reflect on their potential effects. The data consist of two modern Finnish novels, Petri Vartiainen's *Isäasentoja* (2014) and Hippo Taatala's *Isipappabluet* (2014). The aim is to describe how paternal alcohol use is narrated in these novels and what kind of narratives they reproduce about paternal drinking.

I identified three cultural narratives about paternal alcohol use: a traditional, an ambivalent and a new father's narrative. The traditional narrative is based on a traditional cultural understanding where heavy drinking is seen as a natural part of masculinity and where fathers appear as breadwinners with a distant relationship to their family. Alcohol problems are connected to the traditional narrative.

In the ambivalent narrative, fatherhood is a more caring relationship, but paternal drinking is still an integral part of masculinity. Fathers drink, but do so

with other men outside the home. Because drinking takes place outside the home, it is described as unproblematic. No questions are asked about how fathers' absence or drinking may affect family life or relationships with children.

The new father's narrative is based on conceptions of a new fatherhood, introducing a new kind of father who is genuinely caring and who mainly drinks together with his wife and family friends and whose alcohol use is more controlled. However, as in the ambivalent narrative, no questions are asked about harms, even though it is acknowledged that this kind of drinking may have an effect on children. Instead, the new father's narrative is presented as an unproblematic cultural ideal.

In conclusion then, the culturally most accepted form of paternal alcohol use is presented as unproblematic, which may hamper detecting the various harms associated with culturally accepted drinking. At the same time, the different kinds of fathers who have drinking problems may remain unrecognized. It seems that cultural narratives about fathers' alcohol use are still mainly narratives about manhood.

Keywords: fatherhood, alcohol, masculinity, literature, cultural studies, narrative analysis.